

Emlékezés egy legendás sorsú, orosz származású erdőmérnökre, Zjabkin Andrásra (1896–1971)

A XX. század súlyos nemzeti, családi és egyéni sorstragédiákat hordozó – emberéletek millióit követelő – vérzivataros eseményei, a világ- és polgárháborúk, a forradalmak számtalan embert kényszerítettek szülőföldjük végleges elhagyására. Közéjük tartozott történetünk szereplője, az orosz származású Zjabkin András, a későbbi erdőmérnök is, aki hányatott és magányos éveinek hosszú sora után, választott új hazájában, Magyarországon talált végleg nyugalmat, tisztességes munkát és nem utolsósorban keserű magányát előző magyar feleséget. Úgy vélem, hogy születésének 115., halálának pedig 40. évfordulója kellő alkalmat kínál arra, hogy lapunk hasábjai megörökítsék legendás életútjának főbb állomásait.

Zjabkin András – eredeti családi nevén Andrej Iljics Zjabkin – 1896-ban látta meg a napvilágot a cári Oroszország Bolsoj Tokmak nevű városában, ahol akkor családjá élt. Édesapja magas rangú cári katonatiszt, tábornok volt. A család életében is döntő, ám szinte megsemmisítő fordulatot hozott az 1917-es októberi orosz forradalom és az azt követő, évekig tartó polgárháború. Az apa a harcokban eltűnt, s míg Andrej fia, aki a középiskola után, akkor még követve apja hivatását nehézüzerségi katonai akadémiát végzett, 1917–1921 között fiatal tisztként, hadnagyri rangban a fehérek oldalán katonáskodott, addig a már Moszkvában élő családjának többi tagja, élükön az édesanyával, éhhalált halt. Zjabkin a későbbiekben – a már hivatalosan is felvett Zjabkin András néven – mély szomorúsággal emlegette magyar kollégái előtt, hogy senkije sem maradt.

A '20-as évek elejére a katonai helyzet számára is egyre tarthatatlanná vált, s amikor alakulatát a vörös csapatok a Fekete-tenger ögyesszai kikötőjének térségébe szorították, neki is egyetlen esélye maradt a túlélésre, a szökés. Kalandos és életveszélyes utakon – kezdetben hajóval, majd országokon át – 1921 nyarán végül eljutott az az idő tájt alakult Csehszlovákiába, ahol próbált megállapodni, s egy erdőgazdálkodó cégnél sikerült is rövid időre elhe-

lyezkednie, ám zömében csak fizikai, alkalmi munkákból élt. Nemi keresetet az orosz nyelv tanításából is tudott szerezni. Mivel fiatal korától rajongója volt a természetnek, ez – és nem utolsó sorban egy remélt politikamentes pálya utáni vágya – a természettudományok felé irányították figyelmét, s amikor kellő pénzt összegyűjtött, 1925-ben jelentkezett a brünni Műszaki Főiskola erdőmérnöki fakultására, ahol tanulmányai befejezése után, 1929-ben erdőmérnöki oklevelet szerzett. A stúdiumok során különösen a geodézia kötötte le a figyelmét. Vonzalmát a műszaki tárgyhoz bizonyára katonai akadémiai képzettsége is táplálta, s amikor már mérnöki

munkakörben dolgozott, elválaszthatatlan lett a műszerek, köztük a teodolit „társaságától”.

Oklevelének birtokában pár hónapra egy csehszlovák erdőfelügyelőségénél helyezkedett el, de még 1929 májusában, számkivetetten ismét nagy útra kelt, s Dél-Amerikába, Brazíliába távozott. A gazdasági világválság kezdetén keserű csalódás érte, csak rövid időre talált megfelelő, de nem szakmájába vágó munkát egy műszaki cégnél, s zömében Sao Paulo tengeri kikötőjében fizikai munkát végezve, dokkmunkásként dolgozott. A számára idegen világot két évig bírta, s 1931 júniusában visszatért Csehszlovákiába. A Trianon óta odatartozó Ungváron az állami erdőigazgatóság erdőrendezőségénél jutott álláshoz. Fél évtized múltán, 1937 decemberétől áthelyezték a szintén csehszlovák fennhatóság alatt álló bustyaházai állami erdőigazgatóság erdőrendezőségéhez, ahol napidíjas mérnökként foglalkoztatták területrendezéseknél. 1937-től egyidejűleg a térségben egy erdei vasútépítést ki- szolgáló bazaltbányát is irányított.

Az első bécsi döntés következtében visszacsatolt Kárpátalja számára is nem várt, meghatározó, egyben kedvezően sorsfordító változást hozott. A magyar

Forest Europe koordinációs bizottság

A Forest Europe a kontinens erdei érdekében létrejött páneurópai politikai folyamat, mely az erdők fenntartható fejlődésének elérését tűzte ki célul. Fő feladatai közé tartozik a fakitermelés koordinálása, a biomassza kihasználása, az erdők biodiverzitásának védelme, a munkahelyteremtés és az erdők szerepének növelése a klímaváltozás elleni küzdelemben. A június 14-16. között megrendezett Forest Europe 2011 elnevezésű erdészeti miniszteri konferencián résztvevők több határozatot is elfogadtak az erdők védelme érdekében, melyek célja, hogy a környezeti, szociális és gazdasági hasznok és előnyök a jövő generációi számára is elérhetőek maradjanak. Északi szomszédunknak, Szlovákiának ebben a folyamatban kiemelt szerepe lett. Csicsai Gábor, a szlovák földművelésügyi és vidékfejlesztési minisztérium államtitkára a konferencia után a következőket nyilatkozta: „Szlovákia egyike annak az öt országnak, amelyek tagjai a koordinációs bizottságnak. A gyakorlatban ez annyit jelent, hogy közvetlenül részt veszünk az irányításban és az európai erdészeti politika alakításában”. Emellett két jelentős döntés született Oslóban, mondta Csicsai. „Elfogadtunk egy új stratégiát, amely meghatározza az európai erdészeti politika kereteit 2020-ig, illetve döntöttünk az Európa erdeire vonatkozó jogilag kötelező egyezményről is, vagyis elkezdődhet az a folyamat, aminek eredményeként ez az egyezmény idővel megszületik” – fejtette ki az államtitkár.

(OEE Online)

katonaság 1939. március 15-i bevonulása után is ott maradt Bustyaházán, ahol a csehszlovák adminisztrációtól visszavett erdőigazgatóság – most már M. kir. Bustyaházai Erdőigazgatóság – kinevezett új igazgatója, *Blickhardt József* m. kir. főerdőtanácsos felkarolta, s átvette az erdőigazgatóság szervezetéhez tartozó erdőrendezőség állományába. Itt *Szilas (Sztankovics) Géza*, akkor még m. kir. segéderdőtornai, erdőrendező mellett dolgozott, aki később, az 1949-ben alakult Miskolci Állami Erdőrendezőség neves szakmai vezetője lett. Zjabkin András bustyaházai erdőigazgatósági jelenlétét *Halász Aladár: Erdészettörténet a visszacsatolt országokról 1938–1944* c. ki-tűnő könyve is tartalmazza, illetve megerősíti. (Lásd az idézett mű 358. oldalát.) Zjabkin Bustyaházán tapasztalta meg először a magyar erdőtornaiok magas szakmai felkészültségét és önzetlen segítőkészségüket. Különösen közvetlen főnökére, az erdőrendezés minden részle-tében kiválóan jártas Szilas Gézára nézett fel elismerően, annak ellenére, hogy Szilas – akit kedvesen csak „Gezácskának” szólított – hét évvel fiatalabb volt nála. A napi munkáit nagy igyekezettel és lelkesedéssel végző Zjabkint 1940. július 16-án m. kir. segéderdőtornai, majd 1940. december 31-én m. kir. erdőtornai neveztek ki, megkapva ezzel első magyarországi előléptetéseit.

Hazánk 1941 nyarától az ismert had-üzenetével közvetlenül is érintett lett a II. világháború harci eseményeiben. E tény Zjabkin Andrást is döntési helyzet elé állította. Joggal feltételezhető, hogy az idő előrehaladtával félelme a keleti front viszonylagos közelségétől késztet-te arra, hogy elhagyja megszeretett munkahelyét és ottani magyar kollé-gáit, akik már maguk közé tartozóként kezelték. Miután 1942. december 12-től elfogadták áthelyezési kérelmét, az or-szág nyugati határához közeli M. kir. Szombathelyi Erdőigazgatóság M. kir. Zalaegerszegi Erdőfelügyelőségéhez került át erdőrendezőnek, ahol kezdet-ben *Galambos József* m. kir. erdőtanácsos, majd annak nyugatra távozása után *id. André Béla* m. kir. főerdőtornai irányítása alatt dolgozott. Megjegyzem, hogy *Pankotai Gábor: Erdészek Máramaroson* c. könyvében Zjabkin Andrást még 1943-ban is Bustyaházán szolgáló erdőtornaiként említi meg, de információjával kapcsolatosan egyúttal a tévedés jogát is fenntartja. (Lásd az idézett mű 96. oldalát.)

A háború befejeződése után Zjabkin András továbbra is Zalaegerszegen ma-

radt. Az 1945-ös esztendő egyébként fontos magánéleti eseményt is tartogatott számára, megnősült, egy helybéli magyar nőt vett feleségül. Szakmai pályafutásában nem történt törés, ugyanis az 1945. július 1-jén alakult Zalaegerszegi Magyar Állami Erdőigazgatóság megbízott vezetője, *Kiss Lajos*, akkor m. áll. főerdőtanácsos – igazolása után – állományba vette, s az igazgatóság keretében működő – *id. André Béla* vezette – erdőfelügyelőség-nél foglalkoztatták. Szolgálati idejét elismerve, még az év december 28-án m. áll. főerdőtornai, majd 1946. január 1-én m. áll. főerdőtornai neveztek ki.

A háború utáni években munkáját az erdők államosításából adódó területrendezési, később üzemtervezési feladatok képezték. Ebben az időszakban – az 1947-es esztendővel bezárólag – az erdőtornaiok személyi és szakmai adatait „Szolgálati és minősítési táblázat”-ban kellett rögzíteni, amely egy nagyobb, A/3 méretű, több lapból álló nyilvántartás volt, a benne elhelyezett kisebb méretű, rózsaszínű „Jelentkezési lap államerdészeti szolgálatba felvétel iránt” kérdőívvel. Az adatokat általában személyesen, saját kezűleg kellett felvezetni. A kérdőív egyik rovatában a katonai szolgálat pontos helyére, időpontjára, alakulatára és a rangfokozatára is válaszolni kellett – természetesen, ha valaki katona volt. Zjabkin tisztességéből adódó naivsággal beírta, hogy 1917–1921 között milyen nevű katonai divízióban, s milyen rangban szolgált Oroszországban. A koalíciós időszakban szerencséjére nem származott baja belőle – elsiklottak felette –, később azonban súlyos következményei is lehetek volna a dolognak. A fordulat éve, 1948 után ezeket az adatrögzítő lapokat és íveket irattárba süllyesztették, s helyettük új személyzeti nyilvántartást vezettek be. Megjegyzem, a „Szolgálati és minősítési táblázat”-ban is volt katonai rovat, de Zjabkin ide személyesen csak azt írta be, hogy „Magyarországon nem voltam katona” – ami igaz is volt.

Zjabkin 1949-től az újonnan alakult Zalaegerszegi Állami Erdőrendezési Kirendeltség állományába került, ahol a jeles erdőrendezési szakember, *Palotay István* kirendeltségvezető főmérnök lett a főnöke. Az összetartó kollektíva a jó humorú, közvetlen Zjabkint hamar befogadta. Munkáját beosztott üzemtervezőként végezte. Orosz anyanyelvén kívül több nyelven, így csehül, németül, spanyolul és franciául is beszélt. A magyar nyelvet nehezen tanulta, törve beszélt, ez azonban a munkában és a mindennapi életben fikarcnyit sem zavarta, s ha nevésségesen fejezte ki magát, maga is együtt nevetett kollégáival.

Külön is kedvelte a nála fiatalabb munkatársainak társaságát, akiket csak oroszosan „átkeresztelt” keresztnevükön szólított. A zalaegerszegi erdőrendezőség irodája előtt 1951-ben készült amatőr fényképen középen, ingben Zjabkin látható, baloldalt a már elhunyt, fiatal *Torondy Kálmán* erdőtornai, a későbbi helyi kirendeltségvezető – mint „Kálmáncsik”, jobboldalt pedig *Bősze Aladár* pályakezdő, a későbbi nagykanizsai erdőgazdasági műszaki csoportvezető, majd erdőfelügyelő – ma gyémántokleveles erdőtornai –, mint „Álicsku” látható.

Zjabkin 1952 végén munkahelyet váltott, ugyanis feleségét betegsége a pécsi kórházhoz kötötte, s Pécsre költöztek. Áthelyezésekor a *Rada Antal* főmérnök vezette helyi erdőrendezési kirendeltségnél lett üzemtervező. Az erdőrendezésben az idő tájt alkalmazott teljesítményorientált normarendszer mennyiségi követelményei nem kedveztek számára, munkatársaival nem tudott lépést tartani, így munkájában sokszor ki kellett segíteni. Helyzetét az is nehezítette, hogy felesége 1954-ben elhunyt, s bár később újra nősült, családi élete már nem volt olyan, mint korábban. Az 1956-os forradalom leverésekor – a szovjet csapatok behívásakor – a zsigereiben soha nem szűnő félelme felerősödött, de semmilyen atrocitás nem érte. 1958-ban vonult nyugállományba, s ezt követően szabad idejét nagyrészt tájképek és csendéletek festése töltötte ki. Sorsával – melyre a XX. század történelmét alapjaiban befolyásoló és alakító oroszországi eseményekben való személyes részvétele életre szóló hatalmas lelki terhet raktak – megbékélve, 1971-ben, 75 éves korában hunyt el. Hamvai magyar földben – első felesége hamvaival együtt – a pécsi köztemetőben nyugszanak.

Dr. Baráth László